

## Portret de dascăl

### ION ALUAȘ

7 noiembrie 1927 — 26 februarie 1994

„Destinul profesional și profesoral al Omului care a fost ION ALUAȘ a stat sub semnul a două ființe care i-au marcat existența — mama care i-a dat naștere la 7 noiembrie 1927 în satul Gârbon, județul Sălaj, și Emil Hațieganul, directorul ziarului „Tribuna Ardealului” care apărea în anii '40 la Cluj. Prima, din dragoste, intuiție și perseverență, la dorința fiului și la indemnul preotului și învățătorului din sat a parcurs pe jos (60 km), înnoptând la cunoscuți, drumul Gârbon — Cluj spre a cere ajutor pentru fiul „cuminte, modest cu voință de fier, care plânge ziua și noaptea să-l duc la școală”<sup>1</sup>.

CertIFICATELE școlare, stăruința mamei, examenul obținut cu distincție „încât și directorul ungar a rămas uimit”<sup>2</sup> i-au adus lui Ion Aluaș, datorită lui Emil Hațieganul, statutul de „COPILUL TRIBUNEI”<sup>3</sup>. Ziarul ardelean i-a asigurat viitorului profesor posibilitatea materială de a studia liceul clasic catolic (latin) din Cluj (unde a intrat primul din 129 de candidați) pe care îl absolvă în 1947.

Licența cu distincție în filosofie o obține la Universitatea din București (1948 — 1951) și cea din Cluj. Doctoratul îl începe la Moscova (1955 — 1957) cu teza intitulată „Noțiunea de evoluție socială în sociologia franceză contemporană, 1949 — 1955”, pe care însă nu-l finalizează fiind exclus, trimis imediat în țară din cauza convingerii reclamate în mod deschis la acea vreme — dezacordul total privind colectivizarea forțată a țărănimii. Datorită inteligenței de excepție și bune sale pregătiri este numit preparator (1950 — 1953), asistent (1953 — 1958), lector (1959 — 1965) la Universitatea din București, apoi la cea din Cluj, specializându-se în domeniul filosofiei generale și istoria filosofiei franceze și germane a sec. XIX.

Opțiuni interioare îl determină să se specializeze în domeniul sociologiei pe care a slujit-o cu pasiune arzătoare până la capătul vieții.

Din 1965 este conferențiar titular în sociologie, predând cursurile de: istoria sociologiei (de la Durkeim până astăzi), doctrine sociologice, sociologie rurală și urbană (pentru studenții de la sociologie), sociologie agrară (pentru studenții de la agronomie), societate și religie după Max Weber (curs special pentru studenții în filosofie) sociologia habitatului. Pe linia pregătirii de cadre specializate, în credința nevoilor sociale și profesionale după revoluția din 1989, inițiază și conduce Colegiul de asistență socială de la Cluj, frecventat de 60 de studenți, cu gândul de a-l transforma mai târziu în facultate.

Activitatea didactică (pentru care primește titlul de profesor emerit în 1986) este corelată cu cea științifică și de cercetare, temele frecvent abordate, cu o seriozitate și acuratețe bine cunoscute, fiind: teoriile sociologice contemporane, metodologii sociologice, sociologia zonei rurale. Spirit extrem de viu, plin de inițiativă, cu o putere uriașă de muncă coordonează, inițiază și este autorul a peste 40 de rapoarte de cercetare care cumulează peste 4000 de pagini cu anexe statistice și grafice, aflate în arhivele Laboratorului de sociologie de la Cluj al cărui director a fost între anii 1967 — 1973 și 1990 — 1994. Pe linia acestor preocupări este în 1980 inițiatorul și coordonatorul primei cercetări zonale de mare amploare cu caracter interdisciplinar a Munților



<sup>1</sup> Emil Hațieganul, *O mamă*, în „Tribuna Ardealului”, II, nr. 296, 24 septembrie 1941, p. 3.

<sup>2</sup> *Idem.*

<sup>3</sup> *Idem.*

Apuseni, înscriindu-se pe această linie ca demn urmaş al lui Dimitrie Gusti pe care l-a evocat de nenumărate ori studenţilor săi. În 1983 iniţiază acelaşi gen de cercetare pentru Ţara Oaşului.

Recunoaşterea sa naţională şi internaţională este dovedită de următoarele funcţii:

Membru în Comitetul naţional de sociologie (1969 – 1973).

Membru în Asociaţia oamenilor de ştiinţă români (din 1971).

– Vicepreşedinte al Asociaţiei sociologilor români şi preşedinte al Filialei Transilvania al acestei asociaţii (din 1990).

– Membru în Consiliul de conducere al Asociaţiei profesioniştilor în urbanism şi amenajarea teritoriului (din 1991).

Directorul Departamentului de Sociologie şi asistenţă socială al Universităţii „Babeş-Bolyai” Cluj (1990 – 1991), reales pentru 2 ani în 1991.

Membru în Comitetul ştiinţific al Facultăţii de istorie, filosofie, sociologie, psihologie şi asistenţă socială (din 1990).

Membru al Institutului internaţional de sociologie de la Roma (1969 – 1975).

Membru al Societăţii europene de sociologie rurală (din 1970).

Membru al Societăţii mediteraneene de sociologie rurală, al Comitetului ştiinţific şi în Biroul de conducere al asistenţei sociale.

– Membru I.R.S.A. (din 1978).

– Membru în A.I.S.L.F. (din 1990).

– Membru în Comitetul internaţional de organizare al Congresului al IX-lea al I.R.S.A. (1996).

Contactul cu lumea ştiinţifică occidentală a sociologiei (stagiu documentar de 6 luni la Paris – 1966 pentru studierea sociologiei franceze şi bursa D.D.A.D. de trei luni în 1975 la Munchen pentru studierea arhivelor Max Weber) contribuie la formarea sa de intelectual european, calitate şi preocupare care se concretizează în a iniţia şi organiza în 1990 la Cluj un grup de lucru al Asociaţiei Internaţionale a Sociologilor de Limbă Franceză. În anul 1992 (11 – 13 aprilie) organizează la Cluj primul colocviu internaţional de sociologie din România sub auspiciile Asociaţiei internaţionale a sociologilor de limbă franceză.

Ca o incununare a crezului său politic, ştiinţific şi sociologic a pregătit, pentru a se desfăşura la Cluj în luna septembrie (21 – 24) a acestui an, Conferinţa, cu participare internaţională, consacrată aniversării a 130 de ani de la naşterea eminentului sociolog german Max Weber cu tema „Religie, Civilizaţie, Modernitate”. Fixând această temă, s-a gândit la condiţia ţării noastre angajată pe linia tranziţiei când se pune cu acuitate problema funcţiilor infrastructurilor mentalitare într-un proces de tranziţie spre o modernitate autentică şi într-o formulă integratoare în care se află ţara noastră şi Europa.

A iniţiat această conferinţă în credinţa schimbului de idei şi a sensurilor adânci ale operei weberiene în care a crezut şi în care s-a regăsit pe linia spiritului său de intelectual european.

Implicat în programul TEMPUS şi în alte proiecte europene şi americane legate de învăţământul sociologic şi al cercetării sociologice este ales în 1991 membru în Consiliul de experţi al Comitetului de conducere al Fundaţiei SOROS „Pentru o societate deschisă”.

În credinţa şi în lupta sa pentru înţelegerea dintre etnii, pe baza experienţei de viaţă a unui român ardelean adevărat, devine în 1990 membru în Comitetul pentru reconcilierea româno-maghiară, iar în 1992 este preşedintele Comitetului din Transilvania al Asociaţiei de prietenie româno-ungare (fondată la Pecs-Ungaria şi, în acelaşi an, director al Centrului de cercetare a relaţiilor interetnice din Transilvania).

A fost omul care a luptat împotriva diletantismului în toate domeniile vieţii, împotriva mediocrităţii manifestată în toate formele ei şi împotriva a tot ceea ce se numeşte „masă” care distruge sau elimină tot ce nu este după chipul şi asemănarea sa. A făcut parte dintr-o minoritate de elită, nu ca cel care se crede superior, ci ca cel care este mai exigent cu sine decât cu alţii. A iubit viaţa şi a pus-o în primul rând în slujba învăţământului, fiind în acest fel declarat de Centrul Internaţional Biografic din Cambridge (The International Biographical Centre of Cambridge, England) OMUL INTERNAŢIONAL AL ANULUI 1992/1993 cu servicii recunoscute în domeniul EDUCAŢIEI (International Man of the Year 1992/1993 in Recognition of His Services to EDUCATIONS).

Pentru ca ciclul unei vieţi de intelectual de excepţie să se încheie, în mod cu totul întâmplător, sau poate predestinat, mormântul celui care a fost ION ALUŢĂŞ, se află, în cimitirul central din Cluj, nu departe de mormântul lui Emil Haţieganul...

## BIBLIOGRAFIA PRINCIPALELOR LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE

- Temerile acțiunii umane în filozofia lui D.D. Roșca*, în: „Studia. — Philos. Oecon”, 1965, p. 15—33.
- Valuable sociological research. / Profilul spiritual al clasei muncitoare în socialism*. București, Edit. Academiei, 1964, 570 p./ în: „The Romanian journal of sociology”, nr. 4—5/1965—1966/, p. 297—306 (în colaborare).
- În legătură cu noțiunea de fapt istoric*, în „Studia. — Philos...” 1966, p. 29—39 (în colaborare).
- Pregătirea studenților în facultățile umanistice*. în „Lupta de clasă”, 47, nr. 3, mai 1967, p. 80—87 (în colaborare).
- Acțiunea culturală a radioteleviziunii în mediul rural. Cercetarea în comuna Gîrbou, județul Sălaj* în „Educația adulților”, București, [f.e.], 1968, p. 254—258 (în colaborare).
- Bugetul de timp liber al elevilor liceelor serale*, în „Revista de pedagogie”, 17, nr. 12, 1968, p. 3143 (în colaborare).
- Considerații sociologice asupra bugetului de timp al muncitorilor — elevi în învățământul seral*. în „Clubul”, nr. 3, mart. 1968, p. 40—43.
- Sociologie et histoire*, în „Studia. — Philos.”, 1968, p. 35—43; Comunicare prezentată la cel de-al XIV-lea Congres Internațional de Filozofie, Viena, sep. 1968.
- Adaptarea studenților din anul I la condițiile de muncă și de viață universitară* în: Integrarea socială a tineretului. Cercetări sociologice contemporane. București, Edit. Științifică, 1969, p. 240—268 (în colaborare).
- Aspecte sociologice ale învățământului seral mediu*, în: Integrarea socială a tineretului. Cercetări sociologice contemporane. București, Edit. Științifică, 1969, p. 88—120 (în colaborare).
- Criteriul sociologic în stabilirea faptului istoric*, în *Teorie și metodă în științele sociale*, Vol. VII. Filozofia istoriei. București, Edit. Politică, 1969, p. 31—41 și în: „Recherches sur la philosophie des sciences”, Bucarest, Editions de l'Academie de la R. S. Roumanie, 1971, p. 379—387 (în colaborare).
- Industrialization and migration of the Transylvanian peasantry at the end of the nineteenth century and the beginning of the twentieth century*, în: „East European Quarterly”, 3, nr. 4, 1969, p. 499—508 și în „Studia — Sociol”, 1970, p. 77—89 (în lb. germană).
- Integrarea socială a absolvenților învățământului superior*, în: „Lupta de clasă”, 49, nr. 12, dec. 1969, p. 66—67 și în: *Structura socială a României Socialiste*, București, Edit. Politică, 1971, p. 370—391 (în colaborare).
- Sociologia culturii. (Considerații metodologice)*, în: „Revista de filozofie”, 16, nr. 10, 1969, p. 1185—1194.
- Școala profesională și mobilitatea socială a tineretului*, în *Tineretul — obiect de cercetare științifică*. București, [f.e.], 1969, p. 135—138, și în: „Korunk”, 28, febr. 1969, p. 200—203 (în colaborare).
- Variabilele socio-psiologice ale alegerii meseriilor metalurgice și ale reușitei în învățământul profesional* în: „Revista de psihologie”, 15, nr. 1, 1969, p. 41—61 (în colaborare).
- Bilanș și punct de plecare (Pe marginea Simpozionului național de sociologie)*, București, 24—26 iunie 1969/. „Studia. — Sociol.”, 1970, p. 143—144.
- Contribuții la cunoașterea profilului spiritual al liceenilor*. în *Tineretul — factor de schimbare*, București, [f.e.], 1970, p. 187—201 (în colaborare).
- Despre metodologia cercetării bugetelor de timp*, în: *Metode și tehnici ale sociologiei*. Din lucrările Simpozionului de sociologie din 24—26 iunie 1969. București, Edit. Didactică și Pedagogică, 1970, p. 299—301 (în colaborare).
- Lenin și vocația adevărului*, în: „Studia. — Sociol.”, 1970, p. 5—8.
- Migrația socio-teritorială a locuitorilor din satul Buciumi*, în: „Studia. — Sociol.”, 1970, p. 51—72 (în colaborare).
- Mobilitatea populației. Mobilitatea orizontală*, în *Buciumi. Un sat din Țara de Sub Munte*, București, Edit. Academiei, 1970, p. 230—254 (în colaborare).
- Phénomènes migratoires dans deux zones rurales de la Roumanie (Buciumi et Gârbou)*. în „Le 7-ème Congres Mondial de Sociologie” Vol. II, București, [f.e.], 1970, p. 166—180; Extras: Cluj, [f.e.], 1970, 15 p. și în „Studia. — Sociol.”, 1971, p. 27—34.
- Prefață la vol.: Louis Althusser. Citindu-l pe Marx*, București, Edit. Politică, 1970, p. V—XXIX. (Louis Althusser sau elogiul teoriei).
- Premises de la planification de l'action culturelle dans le milieu rural* în: „Le 7-ème Congres Mondial de Sociologie”, vol. III, București, [f.e.], 1970, p. 61—74 (în colaborare).
- Probleme tehnico-statistice în cercetarea migrației socio-teritoriale a populației rurale*. în *Metode și tehnici ale sociologiei*. Din lucrările Simpozionului de sociologie din 24—26 iunie 1969. București, Edit. Didactică și Pedagogică, 1970, p. 131—133 (în colaborare).

- Integrarea socială a absolvenților în învățământul superior în Structura socială a României*, București, Edit. Politică, 1971, p. 370—391.
- Lucrări sovietice despre migrație*, în „Studia. Sociol.”, 1971, p. 138.
- Migrations paysannes en Roumanie*, în „Revue internationale de Sociologie”, 7, nr. 2, 1971, p. 283—285. Comunicare prezentată la cel de-al XXII-lea Congres al Institutului Internațional de Sociologie, Roma, 15—21 sept. 1969.
- Quelques particularités de la mobilité socio-territoriale en Roumanie*, în „Revue Roumaine des Sciences Sociales, Sociologie”, 15, 1971, p. 79—86.
- Sociologia franceză contemporană. Teorie. Metodologie. Tehnici. Ramuri. Antologie de...*, București, Edit. Politică, 1971, CI + 858 p. (prefațator și autor în colaborare).
- Cultura generală și educația raționalist-ateistă a oamenilor muncii*, în *Elemente de ateism științific*, Cluj, Edit. Dacia, 1972, p. 35—45 (în colaborare).
- Fenomenul migrațional și efectele lui în satul românesc contemporan*, în „Viitorul social”, nr. 1, 1972, p. 146—153.
- Observații pe marginea cercetării interdisciplinare a fenomenelor sociale*, în „Probleme sociologice ale tineretului”, Cluj, [f.e.], 1972, p. 20—24.
- Operă și biografie. / Miron Constantinescu. Cercetări sociologice, 1938—1971*, București, Edit. Acad., 1971, în „Studia. Sociol.”, 1972, p. 119—122.
- Probleme sociologice ale tineretului*, Cluj, [f.e.], 1972, 247 p. (coordonator de volum).
- Revista maghiară de sociologie, / „Szociológia”*, în „Studia. Sociol.”, 1972, p. 130—140.
- Mobilitatea socială în socialism* în „Studia. Sociol.”, 1973, p. 23—38 (în colaborare).
- Participant la cel de-al 11-lea colocviu de sociologie franco-român*, Paris, 25 ian. — 4 febr. 1973.
- Structură și dinamica intelectualității în anii socialismului*, Comunicare prezentată la Simpozionul național „Poziția, rolul și funcțiile intelectualității în societatea maghiară”, Keszthely, 22—26 oct. 1973.
- The dynamics of social structures in Socialist Romania*, în „La Roumanie et la civilisation européenne”, Cours d'été international. Cluj, 15—18 juillet, 1974, Cluj, [f.e.], 1974, p. 177—188; extr. „Cluj, [f.e.]”, 1975, 15 p.
- Stabilitatea și mobilitatea rezidențială a intelectualilor din mediul rural* (în colaborare). Comunicare prezentată la Sesiunea de comunicări științifice. „Dezvoltarea economico-socială a comunei — centru politic, administrativ, cultural rural în etapa construirii societății socialiste multilateral dezvoltate”, Cluj-Napoca, 17—18 iun. 1974.
- Lucrețiu Pătrășcanu*, în „Korunk”, 34, nr. 11, 1975, p. 870—872.
- A Szociologia onmagyarol. / Andrei Roth. Spre o sociologie a sociologiei*, Cluj-Napoca, Dacia, 1975/ în „Korunk”, 34, nr. 7, 1975, p. 560—562.
- Aspirații profesionale și rezidențiale ale populației din zona Munților Apuseni*. Comunicare prezentată la Sesiunea de comunicări științifice, „Sociologia și practica socială în procesul construirii societății socialiste”, București, 20—21 dec. 1976.
- Elélmlet és gyakorlat találkozására*. în „Hét.”, 7, nr. 47, 1976, p. 1, 9.
- Interacțiunea științe-sociale — practică social-economică*, în „Era socialistă”, 56, nr. 21, 1976 p. 21.
- Louis Althusser și umanismul marxist*, în „Napoca univ.”, 3, nr. 2—3, 1976, p. 3.
- Urbanizarea și modernizarea*, în „Tribuna”, 20, nr. 18, 1976, p. 6.
- Profilul unei cercetări*, în „Napoca univ.”, 4, nr. 2, 1977, p. 1, 3.
- Unele aspecte ale mobilității intergenerații în Țara Oașului*, în „Studia. — Philos.”, 22, nr. 2, 1977, p. 51—60 (în colaborare).
- Ki a bölcseléből*. în „Aniszi Kálmán. A filozófia műhelyesen.”, Bukarest, Kriterion, 1978, p. 10—20.
- Orașul pe drumul modernizării*. Comunicare prezentată la Sesiunea de comunicări științifice. „Țara Oașului pe făgașul civilizației socialiste”. Satu-Mare, 9—10 iun. 1978.
- Prefață la vol. Claude Lévi-Strauss. Antropologia structurală*, București, Edit. Politică, 1978, p. V—XXXIX.
- Optimul social-global în profil teritorial*. (Comuna Marișel. Lacul de acumulare Tarnița. Reconstrucția satului Beliš), (în colaborare). Comunicare prezentată la simpozionul „Optimizări social-economice în profil teritorial. Cercetare zonală a Munților Apuseni”, Cluj-Napoca, 15—17 mai 1980.
- Munții Apuseni. Problematika modernizării, optimizării socio-economice*. Bibliografie selectivă. Red. : Ana Lövenstein, Cluj-Napoca, [f.e.], 1982, 173 p. (coordonator de volum).
- Nicolae Bocșan; Ana Lövenstein, *Țara Oașului: contribuții bibliografice*, Cluj-Napoca, [f.e.], 1983, 177 p (coordonator de volum).
- De fapt condiția umană este condiția cotidiană*. Interviu de Mihai Coman, în: „Scânteia Tineretului”, Supliment, 4, nr. 24, 10 iun. 1984, p. 4.

- Vasile Miftode, *Elemente de sociologie rurală*, București, Edit. Științifică și Enciclopedică, 1984, 233 p. (control științific).
- Lucian Blaga *despre conștiința istorico-națională la români*. Comunicare prezentată în cadrul manifestărilor cultural-științifice sub genericul „Festivalului Lucian Blaga”, Sebeș—Lancrăm, 17—19 mai 1985.
- Raymond, Boudon, *Texte sociologice alese*, București, Humanitas, 1990, 380 p. (studiu introductiv și selecția textelor).
- Sociologia, sociologii și... economia de piață*. Interviu de Virgil Lazăr. În „România liberă”, S.N., nr. 14663, 11—12 aprilie 1992, p. 4.